

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 666/2020-5

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. decembra 2020 prerokoval vyhlásenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Petra Straku o jeho zaujatosti vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1450/2020 a takto

r o z h o d o l :

Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Peter Straka nie je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1450/2020.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Peter Straka svojím listom z 9. decembra 2020 predsedovi ústavného súdu oznámil, že ústavnému súdu bola 30. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Kanisová & Kanis Advokátskou kanceláriou s. r. o., Ďumbierska 3F, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Matúš Kanis, ktorou namieta porušenie základných práv zaručených čl. 19 ods. 2, čl. 22 ods. 1 a čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených čl. 3 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresnej prokuratúry Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Pn 77/19/1101.

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľky vedená ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1450/2020 bola 1. júla 2020 v súlade s Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 z 27. mája 2020 a dodatku č. 2 z 1. októbra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelená sudcovi ústavného súdu Petrovi Strakovi ako sudcovi spravodajcovi. Na konanie vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky je v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Martin Vernarský (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Robert Šorl.

3. Sudca ústavného súdu Peter Straka, vychádzajúc z dikcie § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, predsedovi ústavného súdu v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde oznámil skutočnosti, ktoré zakladajú dôvod na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1450/2020, a to pre jeho pomer k sťažovateľke ako účastníčke konania. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu zdôraznil, že v rokoch 2006 až 2010 vykonával stáž na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky, v rámci ktorej prichádzal do kontaktu so sťažovateľkou, pričom aj po skončení stáže došlo k sporadickej mailovej korešpondencii v odbornej oblasti. V závere sudca ústavného súdu Peter Straka konštatoval, že aj napriek tomu, že spolupráca medzi ním a sťažovateľkou nebola intenzívna, pričom jej podstata bola zameraná na odborné otázky, nemožno vylúčiť pochybnosti o jeho nestrannosti. Zdôraznil ďalej aj to, že zo subjektívneho hľadiska sa necíti byť zaujatý.

II.

4. V súlade s § 49 ods. 1 a 4 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde (odsek 1). Dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu (odsek 4).

5. Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody. Na opakované vyhlásenia zaujatosti vo veci vyhlásené tým istým sudcom ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcom vyhlásení sudcu ústavného súdu o jeho zaujatosti vo veci rozhodol.

6. V súlade s § 51 ods. 2 prvou vetou zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

7. Podľa čl. IV bodu 1 písm. d) rozvrhu práce o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje štvrtý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

8. Pokynom predsedu ústavného súdu z 9. decembra 2020 bola vec pridelená IV. senátu ústavného súdu.

9. Ústavný súd po posúdení dôvodov uvedených v oznámení sudcu III. senátu ústavného súdu Petra Straku vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 1450/2020 dospel k záveru, že dôvody, ktoré vo svojom oznámení uviedol, nie sú dostačujúce na vznik pochybností o jeho nezaujatosti pri rozhodovaní v danej veci.

10. V kontexte rozhodovania ústavného súdu vo veci vylúčenia sudcu ústavného súdu pre jeho zaujatosť ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. BARAK, A. *Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 46/2010-78 z 11. júna 2010; www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému (II. ÚS 381/2017).

11. Z pohľadu ľudskoprávneho a z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti (Piersack proti Belgicku, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska proti Poľsku, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránky subjektívnu a objektívnu. Európsky súd pre ľudské práva zároveň zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujíc proti Chorvátsku, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský proti Českej republike, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosťou je vo vnímaní ESLP absencia zaujatosti či predsudku vo veci a táto nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prejednávanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prejednanie veci pre seba.

12. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („*Justice must not only be done, it must also be seen to be done.*“). Podľa ESĽP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras proti Litve, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Pozícia namietajúceho má v objektívnom teste dôležitý význam, avšak rozhodujúce je, či je jeho obava aj objektívne akceptovateľná.

13. Z judikatúry ústavného súdu teda vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00).

14. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, bral zo subjektívneho hľadiska do úvahy, že sudca ústavného súdu Peter Straka sa v predmetnej veci necíti byť zaujatý.

15. Pokiaľ ide o objektívne hľadisko nestrannosti, ústavný súd zastáva názor, že oznámené skutočnosti nevzbudzujú objektívne pochybnosti vo vzťahu k nezaujatosti sudcu ústavného súdu Petra Straku. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu Peter Straka poukazuje na to, že jeho vzťah k sťažovateľke determinuje kolegiálna majúca svoj pôvod vo vykonávaní stáže na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky, v rámci ktorej prichádzal do kontaktu so sťažovateľkou, pričom aj po skončení stáže došlo k sporadickej mailovej korešpondencii v odbornej oblasti.

16. Vo všeobecnosti kolegiálna medzi posudzovanými subjektmi neprekračujúca medze profesionality vzájomných vzťahov nepostačuje z objektívneho hľadiska k vzniku pochybnosti o zaujatosti, a preto bez ďalšieho nie je ani dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania v konkrétnej veci. Ústavný súd vychádza z názoru, že kolegiálne vzťahy medzi aktérmi právneho života (právnikmi) vrátane sudcov ústavného súdu bez ďalšieho nemôžu byť dôvodom na spochybnenie neustrannosti sudcov ústavného súdu a na ich vylúčenie z prerokovania veci z tohto dôvodu (mutatis mutandis IV. ÚS 124/2010, II. ÚS 36/2012). Avšak v prípade, že by takýto vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, prípadne negatívneho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti (k tomu pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Nc 6/2015 z 8. júna 2015).

17. Skutočnosti uvádzané sudcom ústavného súdu Petrom Strakom determinujúce jeho vzťah k sťažovateľke činnej rovnako ako on v právnickej profesii majú rýdzo profesionálny charakter a neprekračujú hranicu, či už pozitívneho, či negatívneho súkromného vzťahu, a preto podľa názoru ústavného súdu objektívne nevzbudzujú pochybnosti z hľadiska neustrannosti sudcu ústavného súdu Petra Straku v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1450/2020. Uvedené skutočnosti totiž bez pochyb možno zaradiť do kategórie tých, ktoré možno hodnotiť ako nevymykajúce sa z bežného rámca vzťahu medzi sudcom, ktorý má prejednať a rozhodnúť vec, a sťažovateľkou ako účastníčkou konania v danej veci. Skutočnosti uvádzané samotným sudcom ústavného súdu nie sú dostatočné na to, aby ústavný súd mohol uzavrieť, že tieto sú spôsobilé charakterizovať individuálny vzťah medzi ním a sťažovateľkou ako prekračujúci rámec čisto kolegiálneho a profesionálneho vzťahu medzi nimi, a tým aj vyvolať legitímne pochybnosti o neustrannosti sudcu ústavného súdu.

18. Z uvedených dôvodov IV. senát ústavného súdu rozhodol podľa § 49 ods. 1 prvej vety v spojení s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu